

ЗЛАТЕ ГОРШЕСКИ, ЈОРДАН ПИПЕРКАТА, Скопје 1982

Последниве години се забележува една сосема нова појава во македонската историографија. Покрај објавувањето на бројни монографии младите македонски историчари почнуваат да објавуваат доста монографии на локалните борци за национална и социјална слобода, како од времето на преродбенскиот и национално-револуционерниот период од XIX и првите децении од XX век, но уште повеќе од најновиот период на Народноослободителната борба и Народната револуција. Нема туку речиси град во Македонија кој не добил своја монографија, базирана на сосема сериозна изворна граѓа и литература; нема исто така повидна и позаслужена личност од кое и да било место во внатрешноста на Македонија, која да не е сеопфатно осветлена и вреднувана за нејзината општествено-политичка дејност. Со еден збор речено, новата генерација на македонски историчари не само што го проширува и продлабочува доменот на македонската историографија, туку им се одолжува на заслужените борци за нивното жртвување и за нивната долготрајна борба за слободата на македонскиот народ.

Еден од тие бројни и недотатно осветлени личности од Демирхисарскиот и Кичевскиот крај е Јордан Пиперката кому младиот историчар од Битола, Злате Горшески, му го посветил својот труд под горенаведениот наслов и кој е објавен во издание на новинско-издавачката организација „Студентски збор“ во Скопје.

Трудот за Јордан Пиперката се состои од четири дела во кои на 137 страници текст е изнесен животниот пат и активноста на популарниот во народот низ цела Македонија ајдугин, револуционер и демирхисарски војвода во Илинденското востание, Јордан Пиперката.

Откако во предговорот го истакнува, во сосема кратки црти, бурниот и напорен пат на Јордан Пиперката и неговата популарност во македонската епска поезија, авторот ги изнесува токму своите подбуди за да ги проучи и открие причините за неговата популарност, не претендирајќи на исцрпност и сеопфатност во опишувањето на својот јунак. Меѓутоа, изнесената во трудот изворна граѓа и литература од 50 библиографски единици, како и богатата анкета на некои сè

уште живи современици на Пиперката на теренот каде дејствувал, зборува за тоа дека авторот на овој труд се однесол доста сериозно кон својата работа и, според мене, ги исцрпил тукуреци скоро сите ги напишани и распрнати по разни зборници, списанија, весници, статии и белешки за Јордан Пиперката.

Со големи детали Ѓоршески го опишува детството, печалбарството и првите чекори на ајдутството на Јордан Пиперката додека не се вклучи во редовите на Тајната Македонско-одринска револуционерна организација, чија што дисциплина, како бивш волан ајдутин на моменти сè уште тешко ја поднесувал. Авторот покажува и критички однос кон податоците што ги собирал, но воглавно своите тврдења ги базира на мемоарската литература.

Јордан Пиперката не бил ни идеолог, ни голем организатор од типот на Даме, Гоце и Ѓорче, но со совјата храброст и снаодливост, а особено со својата заштита на македонското население од Демирхисарскиот и Кичевскиот крај од злосторствата на бројните муслимански разбојнички банди и арамии, како и од неправичните постапки на претставниците на турската експлоататорска власт на теренот, ја спечалил довербата до тој степен што народот го идеализирал неговиот светол лик и создал легенда за неговата недофатливост и незаsegnатост, одразена во песната дека „Јордан носи свето дрво, него куршум не го дупит, него сабја не го сечит“ и во други сè така убави народни песни што и денес се пеат.

Ѓоршески сосема правилно најмногу место во опишувањето на животниот пат на Јордан му одделил на зрелиот период од неговата активност кога, под благотворното влијание на социјалистот и демирхисарскиот војвода, Никола Петров Русински, влегол во неговата чета и заедно со исто така простиот но храбар подоцнежен демирхисарски и поречки војвода Ѓурчин Наумов свесно ја прифатил програмата на Тајната македонско-одринска револуционерна организација. Доказ за тоа се зборовите на Јордан искажани во една прилика дека „не се надева ни Србија, ни Бугарија, ни Грција дека една педа земја македонска ќе добие, зашто за нејзиното ослободување ние крвта ќе ја пролеваме, па не ја даваме на друг, тукучу наша ќе биде“. Јордан зеде живо учество во Илинденското востание и, како мнозина Македонци, го даде и животот за ослободувањето на својата татковина од Турско ropство.

За да го поприближи ликот на Јордан до читателот, Ѓоршески ја илустрирал својата книга со неколку слики врзани за неговиот животен пат и дејност, а исто така цитирал неколку песни од бројниот фонд на народни песни за Јордан. Со тоа книгата на Злате Ѓоршески добила голема привлечност за читатели-те и потајно ќе им се засече во свеста ликот на овој популарен војвода.

Најодзади не може да се премине преку фактот дека и композицијата и стилот на кое се изнесува материјалот за Јордана

Пиперката е многу интересен и лесно достапен за обичниот читател, што ќе му осигури една-

ред голем број на читатели од редовите на широките народни маси.

Љубен ЈАПЕ

БОРО АРСОВСКИ „РАБОТНИЧКОТО СИНДИКАЛНО И КОМУНИСТИЧКО ДВИЖЕЊЕ НА ТЕКСТИЛНИТЕ И ШИВАЧКИТЕ РАБОТНИЦИ ВО СКОПЈЕ 1908-1945. ИЗД. АРХИВ НА СКОПЈЕ, СКОПЈЕ 1981, СТР. 277.

Од богатата и разновидна издавачка дејност на Архивот на Скопје, пред кусо време излезе од печат трудот на Боро Арсовски: „Работничкото синдикално и комунистичко движење на текстилните и шивачките работници во Скопје 1908-1945“, кој на извесен начин го дополнува трудот на истиот издавач со наслов „Синдикатите во Скопје 1908-1971“, публикуван во 1971 година.

Концепцијата на авторот, сеопфатно да ја прикаже активноста на текстилните и шивачките работници во напредното работничко и комунистичко движење во Скопје, на кое и самиот му припаѓа, и нивниот класен однос и ангажман во еден широк временски распон од 37 години, односно од формирањето на првата синдикална организација на текстилните работници во Скопје во 1908 година, па сè до 1945 година, успешно е реализирана. Компонирањето на овој мозаик од револуционерни акции и настани, во еден од најсудбоносните периоди од животот на македонскиот народ, во кој се случуваат маркантни историски настани како што се Младогурската револуција, Балканските и Првата светска војна, делбата на Македонија, за одново да се најде по-

робена и со колонијален статус, не само во Кралството Југославија, туку и кај соседните балкански монархии Грција и Бугарија, бараа од авторот големи усилби, во собирањето и систематизирањето на фактографијата.

Имајќи ги предвид трите различни по општествено уредување државни системи, но со една заедничка особина, наполно да го потчинат и асимилираат македонскиот народ, што било проследено со жестока експлоатација и терор, авторот успеал да ги повлече главните компоненти на напредното работничко движење на текстилните и шивачките работници во Скопје и да ја излачи нивната револуционерна акција во класната борба, а чија крајна консеквенца била економската борба (штрајкот и тарифните акции), како и акциите од политички, но и од национален карактер. Исто така авторот со мноштво податоци го прикажува и учеството на текстилните и шивачките работници од Скопје во Народноослободителната војна и Револуцијата.

х

Трудот на Боро Арсовски „Работничкото синдикално и комунистичко движење на текстилни-